

سرمقاله

به انگیزه طرح دوباره پیشنهاد در نشست «رسانه و سینما» جای خالی «سیمرغ نقد»

شهاب شهرزاد
منتقد سینما

سینما با پایان نمایش فیلم تمام نمی‌شود؛ فیلم از نخستین تصویر و نخستین صدا وارد فرایند ادراک مخاطب می‌شود. هر قاب، صدا، برش و انتخاب روایی می‌تواند چیزی در ذهن او شکل دهد یا پرسشی برانگیزد. با پایان فیلم نیز این فرایند می‌تواند در ذهن ادامه پیدا کند و به موضوع اندیشیدن تبدیل شود.

این جاست که نقد اهمیت پیدا می‌کند. نقد، پاسخ شتاب‌زده یا اعلام پسند و ناپسند نیست؛ کوششی ست برای دوباره دیدن، دقیق‌تر دیدن و فهمیدن آن‌چه در اثر رخ داده. منتقد با تکیه بر شواهد فیلم و دانش سینما، تاریخ و زیبایی‌شناسی، اجزای اثر را به یکدیگر پیوند می‌دهد و درباره‌ی ارزش‌ها و کاستی‌های آن داوری می‌کند. از این منظر، نقد «دانش دیدن دوباره» است؛ دانشی که تجربه‌ی تماشای فیلم را به اندیشه‌ی سنجش‌پذیر تبدیل می‌کند.

نقد در تاریخ سینما فقط شرح و داوری آثار نبوده و در شکل‌گیری اندیشه‌ی سینمایی سهم داشته است. «کایه دو سینما» که از ۱۹۵۱ در فرانسه منتشر شد، به کانون مهم نقد و اندیشه‌ی سینمایی بدل شد. آندره بازن و منتقدانی چون تروفو، گدار، شابرول و رومر در این فضا درباره‌ی زبان سینما و جایگاه کارگردان بحث کردند؛ جریانی که به موج نوی فرانسه نیز انجامید.

نتیجه‌ی این جریان، شکل‌گیری «سیاست مؤلفان» در نقد فرانسوی و سپس صورت‌بندی «نظریه‌ی مؤلف» در آمریکا بود. این دیدگاه، با پیشینه‌ای در نوشته‌های آستروک و بحث‌های بازن، می‌کوشید نشان دهد آیا می‌توان در مجموعه‌ی فیلم‌های یک کارگردان، تداوم یک نگاه، سبک و جهان‌بینی شخصی را تشخیص داد و او را صاحب اصلی بیان هنری فیلم دانست. آندرو ساریس در ۱۹۶۲ این رویکرد را در مقاله‌ی «یادداشت‌هایی درباره‌ی نظریه‌ی مؤلف در ۱۹۶۲»، صورت‌بندی کرد و پالین کیل در ۱۹۶۳ در «دایره‌ها و مربع‌ها» به نقد آن پرداخت. این جدال نشان داد که نقد سینمایی می‌تواند میدان شکل‌گیری و آزمون نظریه‌ی سینما باشد.

در تاریخ نقد نیز متیو آرنولد در «کارکرد نقد در زمانه‌ی حاضر» (۱۸۶۴) بر ضرورت دیدن موضوع «چنان‌که در خود هست» تأکید کرد؛ یعنی فاصله گرفتن از داوری سلیقه‌ای و حرکت به سوی شناخت دقیق.

این اهمیت، در نهادهای حرفه‌ای نیز بازتاب یافته. فدراسیون بین‌المللی مطبوعات سینمایی، فیپرشی، از ابتکاری در ۱۹۲۵ شکل گرفت و در ۶ ژوئن ۱۹۳۰ بنیان گذاشته شد. این نهاد از ۱۹۴۶ در جشنواره‌ی کن جایزه‌ی منتقدان را به فیلم‌ها اهدا کرده است. بنابراین، اعتباربخشی نهادی به داوری منتقدان سابقه‌ای جهانی دارد؛ اما جایزه‌ی فیپرشی، جایزه‌ی «بهترین نقد مکتوب» نیست.

همین تمایز، پرسش مهمی پیش می‌گذارد؛ آیا خود نقد سینمایی نیز نباید در مهم‌ترین جشنواره‌ی سینمایی ایران، جایگاه رسمی داشته باشد؟

سه سال پیش، هم‌زمان با جشنواره‌ی فیلم فجر، در روزنامه‌ی صبا، یادداشتی با عنوان «از نقد سیمرغ تا سیمین نقد» نوشتم و همین پیشنهاد را مطرح کردم. ۱۸ شهریور امسال نیز در نشست «رسانه و سینما»، آن را در حضور منتقدان و مدیران سینمایی دوباره مطرح کردم و با استقبال روبه‌رو شدم.

سخن از افزودن یک تندیس دیگر نیست؛ سخن از به رسمیت شناختن نقد سینمایی به‌عنوان فعالیتی تخصصی و مؤثر در فرهنگ سینماست. این جایزه می‌تواند به کیفیت یک نقد و مجموعه‌ی نقد‌های یک منتقد در یک سال سینمایی توجه کند. شکل نهایی و معیارهای آن نیز شایسته است با همفکری منتقدان و پژوهشگران تعیین شود تا به الگویی مستقل و معتبر برسد.

زیرا سینما فقط آن چیزی نیست که بر پرده دیده می‌شود؛ بخشی از سینما در اندیشیدن به آن‌چه دیده‌ایم شکل می‌گیرد.

اگر جشنواره‌ی فیلم فجر تصویری از سینمای ایران است، نقد نیز باید در این تصویر دیده شود؛ نه در حاشیه‌ی سینما، بلکه به‌عنوان بخشی از اندیشه‌ای که سینما را می‌بیند، می‌سنجد و به حافظه‌ی فرهنگی جامعه می‌سپارد.

«کانی» آماده نمایش شد

فیلم کوتاه «کانی» به نویسندگی و کارگردانی گشین میراحمدی و تهیه‌کنندگی علی کشاورز، پس از پایان فیلم‌برداری در شهرستان پاوه و مراحل فنی، آماده نمایش شد.

در خلاصه داستان «کانی» آمده است: پس‌پچه‌ای به علت بیماری از سوی بچه‌های روستا، طرد شده است. روزی، بچه‌ها در صف برداشتن آب از سرچشمه (کانی) ایستاده‌اند که پس‌پچه، بدون نوبت، سطل خود را پُر و فرار می‌کند. بچه‌ها، او را دنبال می‌کنند و از آنچه می‌بینند، شگفت‌زده می‌شوند.

راژان زمردی، موژان شبرند، ماهان وفاصفت، ربین یوسفی، یارما حسینی، آریو نصیری، ارمیا نصیری، آرسام محمدکریمی، سانیاار تنهاپیان، کریم صالحی، مرضیه رحیمی و حفصه ولدبیگی در این فیلم به ایفای نقش پرداخته‌اند.

صباخبر

امین حیایی با «زیبا صدایم کن» برگزیده جشنواره کشمیر شد

فیلم «زیبا صدایم کن» به کارگردانی رسول صدرعاملی و تهیه‌کنندگی سیدمازیار هاشمی، در نخستین جشنواره فیلم «جامو و کشمیر» جایزه بهترین فیلم و جایزه بهترین بازیگر مرد را برای امین حیایی به دست آورد.

نخستین جشنواره فیلم «جامو و کشمیر» از ۱۶ تا ۱۹ شهریور ماه جاری در سرینگر برگزار شد و میزبان هفت فیلم ایرانی بود. در این رویداد سینمایی، فیلم‌های «بی‌سر و صدا» ساخته مجیدرضا مصطفوی، «بازی را بکش» به کارگردانی ابراهیم عزیزی و «کوریدور» ساخته ماکان عاشوری به همراه دو فیلم کوتاه «ناگهان برمی‌خیزد» ساخته محمدسجاد مطهری و «و خدایی که در این نزدیکی است» ساخته مجتبی دربندی نیز به نمایش درآمدند.

صباخبر

یادداشت محمد حمیدی‌مقدم برای روز ملی سینما

سینما آئینه ایران ۱۴۰۴

نوشته شده است:

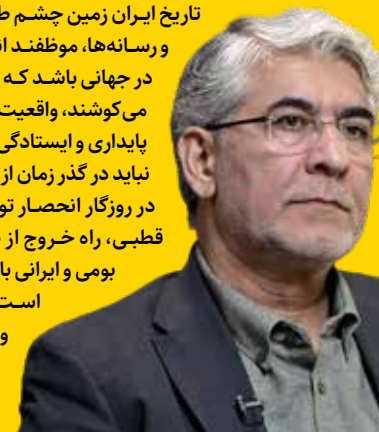
روز ملی سینما، بهانه‌ای برای به یادآوردن خاطرات و افتخارهایی است که سینمای ایران برای مردم و هنر این سرزمین خلق کرده است.

در یک سال گذشته، آنچه بر ایران عزیز، مردم دوست داشتنی و هنر سرزمین‌مان گذشته، مطالعی از تاریخ است که نمی‌توان به سادگی از آن عبور کرد. سینمای مستند به واسطه ماهیت و کارکردش، بیش از سینمای داستانی متعهد و موظف است تا آنچه در این یک سال پرحادثه، تجربه کرده‌ایم، ثبت و بیش از آن به معرض تماشای جهانیان بگذارد.

ایران امروز، در جنگی هویتی می‌کوشد جایگاه تاریخی خود را باز یابد و از هنر و فرهنگ برای مرمت زخم‌ها و آسیب‌ها بهره ببرد.

در روز ملی سینما این نکته را به یاد بیاوریم که به فرهنگ، هنر و تاریخ ایران زمین چشم طمع دوخته شده است، سینما و رسانه‌ها، موظفند انعکاس صدای ایران و مردمش در جهانی باشد که صاحبان قدرت و سرمایه در آن می‌کوشند، واقعیت را به مسلخ ببرند. این مقاومت، پایداری و ایستادگی بر آرمان‌ها، گنجینه‌ای است که نباید در گذر زمان از دست برود.

در روزگار انحصار تولید و پخش توسط نظام تک قطبی، راه خروج از بن‌بست ایجاد شبکه و تولید بومی و ایرانی با نگاه به مخاطب عمومی جهانی است. امید که این مسیر را با درایت و دوراندیشی آغاز کنیم و به انجام برسانیم. روز ملی سینما فرخنده باد.

صباخبر

روز ملی سینما هر سال فرصتی برای مرور جایگاه سینما در فرهنگ و هنر ایران و یادآوری مسیر پر فراز و نشیبی است که این هنر در بیش از یک قرن فعالیت خود طی کرده است. سینمای ایران در این سال‌ها، علاوه بر خلق آثار ماندگار و معرفی نسل‌های مختلفی از فیلمسازان و هنرمندان، همواره با جامعه و تحولات پیرامون خود در ارتباط بوده است. در این میان، سینمای مستند نیز به واسطه پیوند با واقعیت و رویدادهای جامعه، بخشی مهم از حافظه تصویری ایران را شکل داده است. محمد حمیدی‌مقدم، مدیرعامل مرکز گسترش سینمای مستند، تجربی و پویانمایی، هم‌زمان با فرا رسیدن روز سینما، یادداشتی را با عنوان «سینما آئینه ایران ۱۴۰۴» منتشر کرد. حمیدی‌مقدم در یادداشت خود به مناسبت روز ملی سینما، به نسبت میان سینما، جامعه و ایران امروز پرداخته و دیدگاه خود را درباره جایگاه این هنر در شرایط کنونی مطرح کرده است.

روز ملی سینما همچنین فرصتی برای توجه دوباره به نقش فیلمسازان و آثار سینمایی در ثبت بخشی از تجربه‌های جمعی ایرانیان است؛ تجربه‌هایی که در دوره‌های مختلف، از طریق فیلم‌های داستانی و مستند روایت شده و در حافظه فرهنگی جامعه باقی مانده‌اند. در این میان، پرداختن به سینمای مستند، به دلیل ارتباط نزدیک این گونه سینمایی با واقعیت، رویدادها و زندگی روزمره مردم، اهمیت ویژه‌ای دارد. یادداشت محمد حمیدی‌مقدم نیز در همین مناسبت منتشر شده که متن آن در ادامه می‌آید.

در پیام محمد حمیدی‌مقدم

راسل کرو در ونیز اشک ریخت

راسل کرو، بازیگر برنده اسکار، جمعه شب گذشته در مراسم افتتاحیه مستند «آنچه عشق می‌سازد» در جشنواره فیلم ونیز احساساتی شد و هنگام تشویق حضاران اشک ریخت. این فیلم که کرو کارگردانی آن را بر عهده دارد، رؤیای او برای تبدیل شدن به یک ستاره موسیقی و تجربه‌هایش در پانزده سال فعالیت موسیقایی را روایت می‌کند.

پس از نمایش مستند، کرو و عوامل فیلم حدود دو دقیقه ایستاده تشویق شدند و او هنگام خروج از سالن اشک‌هایش را پاک کرد. کرو در نشست خبری گفت هدفش از ساخت فیلم، توضیح تفاوت میان موسیقی و بازیگری و در عین حال پیوند عمیق این دو هنر در زندگی او بوده است. او درباره مسیر حرفه‌ای خود نیز گفت هیچ‌گاه برنامه مشخصی نداشته و همواره آثاری را دنبال کرده که با آنها ارتباط برقرار کرده است. کرو همچنین رابطه خود با هالیوود را دشوار توصیف کرد و گفت این مسئله در نهایت به سود او تمام شده است.

سی‌نما

استیون نایت فیلمنامه «جیمز باند» جدید را به پایان رساند

نخستین پیش‌نویس فیلمنامه فیلم بعدی «جیمز باند» توسط استیون نایت نوشته شده است؛ خبری که در هیاهوی گمانه‌زنی‌ها درباره بازیگر بعدی این نقش، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. استیون نایت، نویسنده و خالق «پیکی بلاپندرز»، در گفت‌وگویی تازه تأیید کرد که پیش‌نویس فیلمنامه را به پایان رسانده است. او در پاسخ به این پرسش که آیا نگارش فیلمنامه انجام شده، تنها با سکوت سر تکان داد. نایت نوشتن

فیلمنامه باند را افتخاری بزرگ توصیف کرد و گفت از انجام این کار بسیار خوشحال است و باور دارد نتیجه‌ی نهایی شگفت‌انگیز خواهد بود. او همچنین اعلام کرد که از بازیگر انتخاب شده برای ایفای نقش جیمز باند اطلاع دارد و فیلمنامه را تا حدی با شناخت از بازیگر نوشته است، اما تأکید کرد شخصیت باند باید مبنای اصلی نگارش باشد. گری اولدن نیز پیش‌تر گفته بود بازیگر جدید انتخاب شده و شایعه حضور جک لودن در فهرست نهایی را مطرح کرده بود.

مهر